

Exposició «La Confraria de Pescadors de Barcelona.
Record visual»

Crònica gràfica d'un ofici tradicional

Sílvia Dahl Termens, Centre de Documentació Marítima

La mostra incloïa un apartat dedicat a imatges del port de Barcelona i un altre apartat dedicat a l'ofici de pescador.

«Aquells homes de mar jo els veia de petit, i ara els recordo de gran com a gegants amb els esclops i peücs, calçotets de tamarella, brusa blava de pescador i mocador de seda al coll i gorra negra, alts de talla, de cara recremada pel sol d'estiu i el salmastre de les mestralades i tramuntanades de l'hivern, amb mans de ferro endurides pel fregadís del guió del rem, i que quan estrenaven una barca la batejaven amb el nom de l'àvia, de la mare, de la filla o de la dona, i quan la varaven ho feien sempre en nom de Déu, ja que el sol fet de varar la barca o bé d'hissar la vela cada dia suposava un perill, homes que lluitaven amb la mar a pit descobert, cara a cara, aguantant els ximecs i cops de mar amb una mà a l'arjau i l'altra a l'escota, homes que vivien del mar i per al mar.»

(Francesc Isern,
Records d'un home
de mar)

Aquest relat, escrit per un pescador que va treballar tota la seva vida a la mar, resumeix amb una subtil sensibilitat i amb una descripció molt gràfica l'estampa que tenien aquests homes de mar quan, al començament del segle xx, es guanyaven la vida a bord de les petites barques de pesca en les nostres costes.

En un començament, sortien a navegar a vela o a rem, a bord dels sardinals, palangreres, bous a parella o caros. Eren embarcacions de dimensions reduïdes que aglutinaven els clans familiars que participaven en una economia bàsicament domèstica, ja sigui reparant xarxes, venent peix, confeccionant veles o participant en el que calgués. L'home de mar era un home dur que no va tenir més remei que aprendre a llegir el moviment de les ones i dels

núvols per treure la informació necessària que el portaria a una bona pesca.

Durant les dècades de 1920 i 1930, amb l'aparició i la incorporació del motor a les barques, millora i augmenta la captura del peix. Ja es podia anar més lluny i més de pressa als millors caladors. Tot el bagatge de saviesa, que només s'aprèn de la tradició i de l'experiència del dia a dia, l'ha incorporat el pescador dels nostres ports actuals. Tot i així, ha començat una precipitada carrera tecnològica que està fent construir unes barques cada vegada més grans i ràpides. L'home ha desenvolupat

una tecnologia que li permet pescar en unes condicions abans impensables però que està fent qüestionar la sobreexplotació del mar.

La Confraria de Pescadors de Barcelona i el Centre de Documentació Marítima (CDM) del Museu Marítim de Barcelona van voler fer un petit homenatge als pescadors de Barcelona i, per extensió, a tota la gent de mar que, des de temps immemorials fins avui, han dedicat i dediquen la seva vida a explotar els recursos naturals de la Mediterrània.

Des de l'edat mitjana, la unió de famílies de pescadors,

sota el concepte de solidaritat i encoratjats per les congregacions religioses, crea els primers gremis, l'esperit dels quals ha perdurat fins avui amb canvis substancials però amb la mateixa necessitat d'assistència mútua. Les confraries, quasi sempre emparades per un sant, foren un reflex de la creença en supersticions i en elements de caire religiós comprensibles en un context de treball sovint hostil i imprevisible.

Amb motiu de la celebració de la festivitat de la Mare de Déu del Carme, el Centre de Documentació Marítima va exposar (del 12 de juliol al 2 de setembre) a la seva

■ SET ÀMBITS PER RECÓRRER LA VIDA DELS PESCADORS

L'exposició es va dividir en set àmbits temàtics diferents: vistes generals del port de Barcelona, edificis relacionats amb l'activitat pesquera, els treballs i la vida quotidiana, les embarcacions, les cases de pescadors, les muscleres del port de Barcelona i els treballs a l'escar.

Per situar-se en l'espai, el recorregut començava amb unes vistes aèries del moll de Pescadors, la Barceloneta i

seu del Museu Marítim de Barcelona una selecció de 60 fotografies que formen part dels seus fons i que van permetre fer un recorregut visual per l'activitat pesquera del port de Barcelona des de finals del segle XIX fins als anys seixanta del segle XX.

La tria va ser laboriosa, per la gran quantitat i qualitat dels documents que formen part de l'arxiu. Tot aquest passeig pels diferents aspectes de la pesca s'acompanyava i es complementava amb documents, models de barques i estris de pesca.

el moll de la Barceloneta. Una de les imatges més antigues, del fotògraf Pablo Audouard, data del 1898 i mostra una perspectiva de la dàrsena del Comerç, que contrasta amb el que avui coneixem com el Port Vell. Acompanyava aquestes fotografies el projecte de la construcció del moll de Pescadors del 1878.

Com a edificacions representatives, es van destacar la Casa del Marino, la Llotja de peix, la torre del Rellotge o el Tenyidor de xarxes. Els tenyidors o perols existien en totes les poblacions pesqueres mentre les xarxes foren de cotó per tal de donar-los més consistència

L'exposició ressaltava la importància de l'ofici i el seu impacte en el sector portuari, en contrast amb l'actualitat.

submergint-les en una solució feta amb escorça de pi en ebullició.

Quan van començar a aparèixer les xarxes de niló, aquests espais van anar desapareixent. De la Llotja de peix hi havia imatges de l'exterior i l'interior i de les seves diverses ampliacions.

L'activitat quotidiana dels pescadors, potser la part més humana d'aquesta mostra, feia respirar, gairebé, l'olor de peix, i feia sentir les veus i els cops de les barques que envoltaven tota aquella atmosfera. Pescadors descarregant el peix de les embarcacions, les peixates

propulsades per la força del vent, recollint les xarxes des d'un bot, les xarxes eixugant-se al sol penjades als pals, les barques atracades al moll.

Els habitatges dels pescadors es presentaven com a reflex de les precàries condicions de vida que patia aquest sector, que subsistia en unes barraques de reduïdes dimensions. Per altra banda, és en aquesta petita selecció de fotografies que nens i les dones són protagonistes d'una realitat: els homes es feien a la mar i, a terra, la vida continuava amb la mateixa monotonia tot esperant que la pesca del dia fos òptima.

res a les parades venent un peix fresc, organitzant les caixes amb les captures del dia o adobant xarxes. És curiós que, tot i que les imatges daten del període que va del 1903 fins al 1967, els salts cronològics no trenquen en cap moment amb el fil conductor del *modus vivendi* dels pescadors: és com si el pas del temps s'hagués aturat per a aquest sector: les vestimentes típiques, les parades de peix, etc.

Les fotografies també ajudaven a entendre com les embarcacions de pesca donaven moviment a les estàtiques estructures portuàries. Barques entrant al port

En aquesta exposició, acompanyaven les imatges els plànols dels interiors i les façanes de les cases que formen part, juntament amb aquestes fotografies, d'un interessant fons del Centre de Documentació Marítima realitzat en un estudi sobre l'estat de les cases dels pescadors que va fer el Ministeri de Governació l'any 1942.

Un altre aspecte del sector pesquer va ser la construcció i la reparació de les barques. L'escar complementava les funcions de reparació del dic flotant donant un servei a les embarcacions de tonatge petit i

El caràcter itinerant de la mostra ha de servir per a aquelles entitats amb ganes de mostrar i rememorar un ofici tan antic.

mitjà, com era el cas de les barques de pesca. L'exposició va ser també una bona oportunitat per contemplar unes instal·lacions centenàries que fa poc temps es van acabar de desmuntar per donar al port de la ciutat un nou servei de varada dels vaixells més d'acord amb les necessitats actuals.

Finalment, i com a curiositat, es va incloure en aquesta exposició una petita col·lecció d'imatges referents als viviers de musclos des de principi del segle xx fins a mitjans de la dècada dels seixanta, que estaven disposats al llarg del moll adossat del port de Barcelona.

del Club de Natació Barceloneta, durant el mes d'octubre passat.

Amb aquest esperit, el Museu Marítim de Barcelona vol fer extensiu, a través d'aquestes línies, el caràcter itinerant que té l'exposició «La Confraria de Pescadors de Barcelona. Record visual», per a aquelles entitats i institucions que estiguin interessades a acollir la mostra. Seria una bona ocasió per gaudir d'aquesta selecció d'imatges en aquells indrets on encara no s'ha pogut veure i donar així l'oportunitat als seus visitants de rememorar aquest ofici.

■ UNA MOSTRA DE GRAN VALOR DOCUMENTAL

La mostra va tenir molt bona acollida donada la riquesa de les imatges, no només pel seu caràcter i expressió estètica sinó també pel seu valor documental. La fotografia es manifesta com una tècnica precursora en la comunicació i és palès el lloc preeminent que té en la nostra societat. Diverses entitats ja han sol·licitat l'exposició per acollir-la a les seves seus. De fet, poc després de la clausura al Museu Marítim de Barcelona, les imatges de la mostra es van poder contemplar a la seu

En definitiva, la Confraria de Pescadors de Barcelona i el Centre de Documentació Marítima han volgut retre un petit homenatge als pescadors de la ciutat, recordant aquest ofici i ressaltant la seva importància i el seu impacte en el sector portuari, en un moment en el qual s'estan produint importants canvis que estan modificant la fesomia del port d'acord amb les noves necessitats comercials de Barcelona.